

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Konstanty Żórawski

(1874—1956)

Konstanty Żórawski urodził się 15 XI 1874 r. w Surchowie (Lubelskie), w rodzinie zarządcy majątku. Po ukończeniu w 1893 r. V Gimnazjum w Warszawie rozpoczął studia mechaniczne w Instytucie Technologicznym w Petersburgu. Od 1898 r. uzupełniał je w belgijskim Instytucie Elektrotechnicznym im. Montefiore w Liège, gdzie w 1899 r. uzyskał dyplom inżyniera elektryka. Pracę zawodową rozpoczął w Maschinenfabrik Oerlikon w Szwajcarii (1899—1901), zajmując się zagadnieniami elektryfikacji napędów maszyn roboczych oraz przesyłania i rozdzielania energii elektrycznej dla potrzeb przemysłu i gospodarki komunalnej. Następnie, w latach 1902—1907 pracował w Union Elektrizitäts-Gesellschaft i Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft w Rydze. W latach 1907—1913 pełnił funkcję głównego inżyniera i dyrektora technicznego w firmie „Volta” w Rewlu. Przeniósłszy się do Petersburga w latach 1913—1918 pracował jako zastępca dyrektora fabryki maszyn elektrycznych, był także członkiem zarządu założonej tam przez Ludwika Nobla fabryki silników „Diesel”. Działając w środowisku polonijnym Petersburga (Piotrogradu) pełnił m.in. funkcję zastępcy prezesa Sekcji Elektrotechnicznej Polskiej Narady Ekonomicznej (1917), zajmującej się problemami technicznego i gospodarczego rozwoju Polski.

W 1918 r. był przez pewien czas więziony w Piotrogradzie przez władze rewolucyjne, a po uwolnieniu zamieszkał w Warszawie. 13 IV 1919 r. został mianowany profesorem zwyczajnym Politechniki Warszawskiej (PW) i kierownikiem Katedry Budowy Maszyn Elektrycznych na Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechniki. Był uważany za pedagoga niezwykle wymagającego, ale sprawiedliwego. Egzaminy z maszyn elektrycznych należały do najtrudniejszych na tym wydziale. Wymagał znajomości zagranicznej literatury fachowej, a swój przedmiot uważał za najważniejszy dla elektryków. Latem 1930 r. zorganizował dla studentów PW wycieczkę do Szwajcarii w celu zapoznania się z tamtejszymi elektrowniami wodnymi i fabrykami elektrotechnicznymi. W PW pełnił m.in. funkcję delegata Wydziału do Senatu uczelni (1920—1924), sędziego (1919—1924), członka Komisji Dyscyplinarnej (1924—1925) i członka Rady nowo utworzonego w 1921 r. Wydziału Elektrotechnicznego (od 1924 r. Wydziału Elektrycznego).

Prof. K. Żórawski współpracował z polskim przemysłem elektrotechnicznym w dziedzinie uruchamiania i rozwoju produkcji maszyn elektrycznych. Brał udział w zakładaniu pierwszych tego typu fabryk w Polsce, m.in. Polskiego Towarzystwa Elektrycznego z zakładami wytwórczymi w Katowicach i Zychlinie, gdzie był doradcą, kierownikiem technicznym i członkiem zarządu przedsiębiorstwa, zatrudniającego sporą kadrę wychowanków PW. Od 1932 r. był członkiem rady kartelowej Centralnego

Związku Polskiego Przemysłu, tzw. „Lewiatana”. Był też członkiem rady Zjednoczenia Fabryk Superfosfatowych, współpracował przy pertraktacjach w sprawie umowy handlowej z Niemcami (1930). Pod jego kierownictwem opracowano dział elektrotechniczny w publikacji Ministerstwa Przemysłu i Handlu „Materiały do nowej taryfy celnej” (1928), na podstawie której ustalono stawki celne dla przemysłu elektrotechnicznego w Polsce.

Prof. K. Żórawski należał do pionierów projektowania, budowy i zastosowań maszyn elektrycznych w przemyśle polskim. Opracował nowoczesny podręcznik pt.: „Maszyny elektryczne. Teoria i budowa” (1923, 3 tomy) oraz oryginalną metodę obliczeniową maszyn elektrycznych, stosowaną przy przeliczaniu maszyn o podobnych gabarytach z jednego napięcia na inne lub z jednej prędkości obrotowej na inną. Opublikował m.in. pracę pt.: „Organizacja wytwórni maszyn elektrycznych” (1925), w której przedstawił wzorcową organizację fabryki. Był autorem licznych artykułów w czasopismach fachowych polskich i zagranicznych oraz współautorem „Słownika elektrotechnicznego polsko-czesko-rosyjsko-francusko-angielsko-niemieckiego”, wydanego w 1929 r. przez S. Wysockiego. Współpracował przy opracowaniu wydawnictw: „Słownictwo elektrotechniczne polskie” i „Definicje elektryczne” (1937).

Prof. K. Żórawski brał udział w pracach wielu organizacji naukowych i technicznych. Od 1930 r. był członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, przewodniczącym Wydziału V (1948—1950) i Wydziału VI (1950—1952) oraz członkiem jego komisji rewizyjnej. Wielokrotnie reprezentował je na zebraniach Polskiej Akademii Umiejętności. Był też współzałożycielem (1920) i członkiem czynnym Akademii Nauk Technicznych (Wydział Nauk Mechanicznych). Należał do Koła Techników Petersburskich przy Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie i był członkiem Komisji Maszyn Elektrycznych i Komisji Definicji i Symboli Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

W czasie okupacji hitlerowskiej prowadził prywatną fabrykę przetworów chemicznych „Rędziny” w Rudnikach koło Częstochowy (1942—1945). Pozostawał jednak w kontaktach ze studentami PW, których egzaminował z maszyn elektrycznych, wydawał im projekty przejściowe i dyplomowe. Po zwolnieniu wrócił na PW i wziął udział w odbudowie laboratoriów Katedry Maszyn Elektrycznych. W 1948 r. przeszedł na emeryturę, zmuszony zaprzestać pracy dydaktycznej i ograniczyć działalność naukową z powodu ciężkiej choroby oczu i cukrzycy.

Zmarł 1 IV 1956 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (41-II-19). Był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.

Opracował Jerzy Kubiowski